

ГЕНДЕРНА РІВНІСТЬ У СПОРТІ

УКРАЇНА

ДОВІДКА

ЗАГАЛЬНА КІЛЬКІСТЬ НАСЕЛЕННЯ: 38,2 МЛН ОСІБ

СЕРЕДНІЙ ВІК: 42,1 РОКУ

ВВП НА ДУШУ НАСЕЛЕННЯ: €4,936

НАСЕЛЕННЯ: 54% ЖІНОК І 46% ЧОЛОВІКІВ

ОЧІКУВАНА ТРИВАЛІСТЬ ЖИТТЯ: 74 ЖІНКИ 63,5 ЧОЛОВІКИ

Джерело: Світовий банк - Показники світового розвитку 2023

All In Plus: Просування більшої гендерної рівності у спорті

Нижче наведено шість індикаторів гендерної рівності у спорті в Україні:

1. гендерна рівність у керівництві спортивною організацією;
2. гендерна рівність у тренерській та суддівській діяльності;
3. гендерна рівність в участі (від масового до елітного спорту);
4. запобігання гендерно зумовленому насильству у спорті;
5. гендерна рівність у ЗМІ/комунікації пов'язані зі спортом;
6. політика та програми щодо гендерної рівності у спорті

Результати ґрунтуються на даних 31 респондента з України - 29 спортивних федерацій, Національного олімпійського комітету України та Національного комітету спорту інвалідів України.

Дані були зібрані у період з травня по вересень 2024 року на основі даних за 2023 рік.

Представлені дані ґрунтуються на відповідях на відповідні запитання, включно з тими, хто обирає варіант "не знаю" або не надав конкретної відповіді. **Як наслідок, загальні відсотки можуть не завжди дорівнювати 100%.**

Дані, наведені в цьому інформаційному бюлетені, взяті з доповіді «All In Plus: Просування більшої гендерної рівності у спорті», спільного проекту Європейського Союзу (ЄС) та Ради Європи (РЄ). Основна мета «All In Plus» -

висвітлити переваги більшої гендерної рівності у спорті. Основні завдання полягають у тому, щоб гарантувати, що відносна невидимість жінок у спорті та постійний брак обізнаності про гендерний дисбаланс у спорті та пов'язані з ним питання будуть чітко винесені на передній план.

Проект охоплює та стандартизує збір даних у 20 країнах та Косово, на основі набору загальноприйнятих "базових" індикаторів гендерної рівності у шести стратегічних сферах: лідерство; тренерство та суддівство; участь; гендерне насильство; медіа/комунікації; політика та програми гендерної рівності.

ГЕНДЕРНА РІВНІСТЬ У КЕРІВНИЦТВІ СПОРТИВНОЮ ОРГАНІЗАЦІЄЮ

- ▶ Жінки (0%) та чоловіки (97%) - президенти спортивних федерацій, НОК та НКСІУ (n=31)
- ▶ Віце-президенти спортивних федерацій, НОК та НКСІУ - жінки (15%) і чоловіки (85%) (n=31)
- ▶ Жінки (32%) та чоловіки (55%) виконавчі голови спортивних федерацій, НОК та НКСІУ (n=31)

ПРИМІТКА: n=x - кількість респондентів (тобто спортивних федерацій, НОК та НКСІУ, органів державної влади, відповідальних за спорт), які відповіли на запитання. N=x - кількість осіб на певній посаді (віце-президенти, члени правління тощо).

- ▶ Жодна (0%) національна спортивна федерація не має жінки на посаді президента (станом на 2023 рік).
- ▶ Серед 132 віце-президентів 31 респондента 15% (N=20) є жінками і є представницями федерації стрільби з лука, керлінгу, велоспорту, стрибків у воду, кінного спорту, гімнастики, гандболу, хокею з шайбою, плавання та триатлону, а також НОК.

ПРИМІТКА: у національних спортивних федераціях жінки становлять менше третини виконавчих голів (N=8). У трьох спортивних федераціях у 2023 році не існувало посади виконавчого голови.

- ▶ НОК та НКСІУ очолюють президенти-чоловіки. НОК має одну жінку та трьох віце-президентів-чоловіків; тоді як НКСІУ має двох жінок та одного чоловіка.

► Обидва комітети разом мають 32 членів правлінь, з яких дев'ять жінок і 23 чоловіки. Чотири жінки очолюють спортивні комісії/комітети порівняно з десятьма чоловіками.

Національні федерації, НОК та НКСІУ складаються з 126 жінок та 417 чоловіків (n=543) членів правлінь

► Представництво жінок серед членів правлінь спортивних федерацій та НОК та НКСІУ в Україні є низьким і становить 23%. [4]

ПРИМІТКА: федерація гімнастики повідомила про більш високе представництво жінок (N=5) порівняно з чоловіками (N=4).

► Серед 19 респондентів було 730 членів (загальних) зборів з правом голосу у 2023 році - 25% з них були жінками (N= 186).

Жінки у процесі прийняття рішень: дії та заходи

► 45% (n=14) респондентів вжили заходів для залучення або збільшення кількості жінок на виборних/призначених керівних посадах у спорті. Серед них - федерації стрільби з лука, легкої атлетики, бадмінтону, боксу, велоспорту, фехтування, гімнастики, гандболу, сучасного п'ятиборства, регбі, плавання, тхеквондо, триатлону, а також НОК.

► 64% (n=9) мають прозорі, чіткі та гендерно-дружні процедури виборів/призначень.

► 36% (n=5) ініціювали та/або підтримали дослідження/дослідження з питань гендерної рівності на керівних посадах.

► 29% (n=4) організували навчання та тренінги з лідерства для жінок та інформаційні кампанії для заохочення жінок балотуватися на керівні посади.

► 21% (n=3) включили гендерну рівність у прийнятті рішень до своїх статутів та запровадили гендерні квоти/цілі на виборах або при призначенні на посади.

► 14% (n=2) організували тренінги з гендерної рівності для осіб, які приймають рішення.

► 7% (n=1) розробили план дій для збільшення кількості жінок на керівних посадах, зарезерували місця для жінок, сприяють поєднанню приватного життя з професійними обов'язками та створили мережу жінок на керівних посадах.

ГЕНДЕРНА РІВНІСТЬ У ТРЕНЕРСЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

► Серед зареєстрованих тренерів та інструкторів в Україні 1 311 жінок (26%) та 3 787 чоловіків (74%).

ПРИМІТКА: зареєстрованих тренерів 26% жінок та 74% чоловіків; тренерів елітного рівня 16% жінок та 84% чоловіків.

Усі зареєстровані тренери

- Жінки недостатньо представлені серед тренерів в Україні - 26%.
- **Федерації з найвищим відсотком жінок-тренерів:**
 - Гімнастика: 75%
 - Кінний спорт: 60%.
- **Федерації з найвищим відсотком тренерів-чоловіків (90-99%):**
 - Хокей з шайбою: 98%.
 - Спортивна боротьба: 98%.
 - Бокс: 93,5%.

Тренери елітного рівня

- 57 жінок (16%) та 291 чоловіків (84%) тренують спортсменів або національні команди елітного рівня. З 57 жінок лише 13 тренують чоловічі національні команди/спортсменів, а з 291 чоловіка - 129 тренують жіночі національні команди/спортсменів.
- 17% (n=5) федерацій не мають тренера-жінки елітного рівня.
- 59% (n=17) федерацій мають принаймні одну жінку-тренера елітного рівня.
- 65,5% (n=19) федерацій мають принаймні одного тренера-чоловіка елітного рівня.

Жінки в тренерському корпусі: дії та заходи

- 48% респондентів, усі з яких є спортивними федераціями, вживали заходів для залучення або збільшення кількості жінок-тренерів з 2020 року.
- Найбільш і найменш поширені заходи:
 - Прозорі, чіткі та гендерно-чутливі процедури найму (60%, n=9).
 - Освітні/тренінгові курси для жінок-тренерів (40%, n=6).
 - Виділення ресурсів для жінок-тренерів та ініціювання та/або підтримка досліджень/досліджень з питань гендерної рівності в коучингу (27%, n=4).
 - Створення бази даних жінок-коучок, проведення інформаційних кампаній для жінок та програми наставництва для (майбутніх) жінок-коучок (13%, n=2)

- Письмовий план дій/стратегія щодо збільшення кількості жінок-тренерів (7%, n=1)
 - Створення мережі жінок-тренерів та зарезервованих місць для жінок-тренерів на освітніх/навчальних курсах (7%, n=1).
- ▶ 38% (n=11) опитаних федерацій запропонували своїм тренерам навчальні курси на тему гендерної рівності у спорті.
- ▶ 28% (n=8) запропонували тренінги з питань гендерно зумовленого насильства у спорті.

ГЕНДЕРНА РІВНІСТЬ В СУДДІВСТВІ

Спортивні судді

- ▶ Серед зареєстрованих рефері, суддів, суддівських спостерігачів, гоночних комісарів тощо, які здійснюють нагляд за дотриманням правил під час спортивних змагань в Україні, 808 жінок (31%) та 1 766 чоловіків (69%).

ПРИМІТКА: жінки та чоловіки, які здійснюють суддівство на змаганнях елітного рівня: 31,5% жінки та 68,5% чоловіки.

- ▶ У 2023 році на змаганнях елітного рівня було 124 жінки, з яких 39 (31%) обслуговували змагання, де брали участь чоловіки. І навпаки, на змаганнях елітного рівня було 269 чоловіків, з яких 100 (37%) обслуговували змагання, де змагались жінки. Іншими словами, із загальних 393 спортивних офіційних осіб, які обслуговують елітні ігри, 31,5% були жінками, а 68,5% - чоловіками.

ПРИМІТКА: зареєстрованих рефері, суддів, суддівських спостерігачів, гоночних комісарів тощо: 31% жінки та 69% чоловіки.

- ▶ На Олімпійських іграх у Токіо (2020) судили вісім українських спортивних функціонерів - дві жінки та шість чоловіків.

- ▶ На Паралімпійських іграх у Токіо (2020) суддівство здійснювали двоє українських чоловіків.

- ▶ З 2020 року 59% (n=17) федерацій повідомили, що вживають заходів для залучення або збільшення кількості спортивних офіційних осіб-жінок:

- 65% (n=11) запровадили прозорі, чіткі та гендерно-чутливі процедури набору персоналу;
- 41% (n=7) створили базу даних жінок-спортсменок;
- 29% (n=5) зарезервували місця для жінок-спортсменок на навчальних курсах;

- 23,5% (n=4) повідомили, що пропонують освітні/навчальні курси, проводять інформаційні кампанії, орієнтовані на жінок, мають письмовий план дій щодо збільшення кількості спортивних функціонерів-жінок та запровадили програму наставництва для (майбутніх) спортивних функціонерів-жінок;
 - 12% (n=2) створили мережу спортивних офіційних осіб жіночої статі та ініціювали та/або підтримали дослідження/дослідження з питань гендерної рівності в суддівстві;
 - 6% (n=1) мають спеціальні ресурси для жінок-спортсменок.
- ▶ 38% (n=11) опитаних федерацій повідомили, що пропонують своїм спортивним офіційним особам навчальні курси на тему гендерної рівності у спорті.
- ▶ 28% (n=8) пропонують тренінги з питань гендерно зумовленого насильства у спорті.

ГЕНДЕРНА РІВНІСТЬ В УЧАСТІ

- ▶ Членство в національній спортивній федерації (%):
- Загалом: 15% жінки та 85% чоловіки.
 - Від 18 років і старші: 11% жінки 89% чоловіки.
 - До 18 років: 17% жінки 83% чоловіки.
- ▶ Спортсменів, які беруть участь в елітних змаганнях (%): 53% жінки та 47% чоловіки.
- ▶ 23 національні федерації повідомили про 15 038 дівчат, які є членами їхніх спортивних клубів - це 17% молоді, яка є членами спортивних клубів з 86 097 членів.
- ▶ Хлопці становлять 71 059 (83%) молодих людей, які є членами спортивних клубів.
- ▶ У спортивних клубах/федераціях більше дівчат: 15 038 (65%) порівняно з 8 008 (35%) жінок.
- ▶ Хлопці становлять більшість членів спортивних федерацій - 52,5% порівняно з 47,5% чоловіків (N=64 217).
- ▶ У категорії дорослих участь жінок сягає 11% у порівнянні з 89% чоловіків. [8]
- ▶ Якщо порахувати всіх учасників з усіх категорій, то хлопці становлять найвищий відсоток - 45%, перевищуючи чоловіків (40,5%), дівчат (9,5%) і жінок (5%).

► Спорт з найбільшою часткою жінок у порівнянні з чоловіками - стрільба з лука (52%) - жодна інша федерація не повідомила про більшу кількість жінок у порівнянні з чоловіками, які беруть участь у змаганнях. Футбол (98%) і бокс (97%) мають найбільше членів-чоловіків, за ними йдуть регбі (86%) і хокей (85%). Федерації гімнастики, керлінгу та баскетболу є більш гендерно збалансованими з різницею в 1-3% між жінками та чоловіками.

► Серед спортсменів, які беруть участь в елітних змаганнях, 2 537 жінок (53%) і 2 226 чоловіків (47%).

Дівчата та жінки у спорті: дії та заходи

► 58% (n=18) респондентів, серед яких 16 спортивних федерацій та Олімпійський і Паралімпійський комітети, вживали заходів для сприяння доступу жінок і дівчат до участі у спорті та/або фізичної активності з 2020 року. Це федерації легкої атлетики, баскетболу, боксу, фехтування, футболу, гімнастики, гандболу, хокею з шайбою, дзюдо, п'ятиборства, регбі, стрільби, плавання, тхеквондо, триатлону та водного поло.

► 100% (n=18) забезпечують рівний доступ до спортивних споруд для дівчат/жінок та інших учасників

► 67% (n=12) проводили інформаційно-просвітницькі кампанії, спрямовані на дівчат та жінок

► 39% (n=7) виділяли фінансові ресурси на спорт та/або фізичну активність дівчат та жінок

► 33% (n=6) проводили навчальні семінари для тренерів та осіб, які приймають рішення

► 28% (n=5) змінили пропозиції змагань, щоб вони були більш пристосовані для дівчат та жінок, і запропонували дегустаційні сесії для дівчат та жінок

► 17% (n=3) мають письмовий план дій/стратегію щодо збільшення кількості активних дівчат та жінок у спорті

► 11% (n=2) змінили спортивну пропозицію, запровадивши нові види спорту, види діяльності або способи їх занять, а також ініціювали та/або підтримали дослідження/дослідження з питань гендерної рівності в спорті.

ПРИМІТКА: За даними федерації регбі, у 2020-2021 роках голова Комітету жіночого регбі відвідала різні регіони країни, де були створені жіночі регбійні команди, та провела майстер-класи з дівчатами, щоб заохотити їхню участь як на полі, як регбісток, так і поза ним, як тренерів чи спортивних менеджерів. У 2023 році була запущена програма "Школи регбійної ліги", спрямована на залучення дівчат до регбі.

Спортсменки елітного рівня: дії та заходи

► З 2020 року 23% (n=7) респондентів вжили заходів для розподілу ресурсів порівну між жінками та чоловіками. Це федерації баскетболу, фехтування, футболу, п'ятиборства, плавання та водного поло, а також Олімпійський комітет.

ПРИМІТКА: федерація водного поло підкреслює, що в кожній віковій категорії є жіноча та чоловіча збірна (три жіночі та три чоловічі команди), а фінансування розподіляється на рівних засадах. Кожна збірна має можливість проводити тренувальні збори в Україні та за кордоном і брати участь у відбіркових змаганнях або в чемпіонатах Європи чи світу. Однакова увага приділяється якості підготовки як для жіночих, так і для чоловічих збірних. Крім того, у багатьох містах України заняття проводяться виключно для дівчат та/або юніорів.

ЗАПОБІГАННЯ ГЕНДЕРНО ЗУМОВЛЕНОМУ НАСИЛЬСТВУ В СПОРТІ

► ПРИМІТКА: національні спортивні федерації, які мають політику/план дій щодо запобігання та протидії гендерно зумовленому насильству в спорті (%):

- 14% мають політику та/або план дій
- 86% не мають політики та/або плану дій

► 13% (n=4) респондентів, усі з яких є спортивними федераціями, прийняли письмову політику та/або план дій щодо запобігання та протидії гендерно зумовленому насильству в спорті.

► Дві федерації (50%) ухвалили свою політику/план дій у 2023 році. Федерація стрільби першою запровадила свою політику у 2000 році, а найпізніше - федерації хокею та легкої атлетики у 2023 році. У трьох федераціях політика пов'язана з національними механізмами запобігання гендерно зумовленому насильству в спорті.

► Серед тих, хто має політику та/або план дій:

- 75% (n=3) мають людські ресурси, призначені для її реалізації.
- 75% (n=3) мають механізм моніторингу та оцінки.
- 25% (n=1) виділяють кошти на її реалізацію.

Запобігання та протидія гендерно зумовленому насильству: дії та заходи

► 19% (n=6) респондентів, усі з яких є спортивними федераціями, впроваджували конкретні дії/заходи для запобігання та протидії гендерно зумовленому насильству в спорті.

► Найчастіше для запобігання та протидії гендерно зумовленому насильству вживаються такі дії:

- Кодекси поведінки/етичні настанови для тренерів та/або осіб, які займають керівні посади та приймають рішення, а також згадка в статуті організації про заборону гендерно зумовленого насильства (67%, n=4)
- Навчальні семінари для тренерів та/або осіб, які приймають рішення, інформаційні кампанії на цю тему, забезпечення безпечних місць, ініціювання та/або підтримка досліджень/досліджень з питань гендерно зумовленого насильства у спорті (33%, n=2)
- Навчальні семінари, тренінги тощо для спортсменів, процедури мінімізації ризиків (перевірка судимостей, процедура оцінки ризиків тощо), забезпечення безпечного (громадського) транспорту до/з місць занять спортом та/або фізичної активності, забезпечення офіційної процедури подання скарг щодо гендерно зумовленого насильства (17%, n=1).

ГЕНДЕРНА РІВНІСТЬ У ЗМІ/КОМУНІКАЦІЇ ПОВ'ЯЗАНІ ЗІ СПОРТОМ

ПРИМІТКА: Акредитація преси на олімпійських та паролімпійських іграх (%).
Всі представлені країни (джерело: МОК ТА МПК).

ПРИМІТКА: у 2022-2023 роках Міжнародна асоціація спортивної преси (AIPS)
видала в Україні 14 членських квитків для жінок і 55 для чоловіків.

► З 2020 року 35,5% (n=11) респондентів зверталися до ЗМІ (державних та/або приватних) щодо гендерно збалансованого представлення тих, хто займається спортом.

► 26% (n=8) зосередили увагу на соціальних мережах для гендерно збалансованого представлення спортсменів.

► Однак лише 16% (n=5) мають рекомендації щодо гендерно збалансованого представництва в комунікаційних матеріалах (текстах, зображеннях тощо).

► Федерація баскетболу проводить систематичні інформаційні кампанії у ЗМІ для популяризації жіночого баскетболу. Усі жіночі змагання та матчі транслюються.

ПОЛІТИКА ТА ПРОГРАМИ ЩОДО ГЕНДЕРНОЇ РІВНОСТІ У СПОРТІ

ПРИМІТКА: гендерна рівність включена до довгострокового плану або бізнес-плану 38% (n=11) - легка атлетика, веслування на каное, керлінг, фехтування, футбол, хокей, п'ятиборство, регбі, тхеквондо, водне поло та боротьба.

ПРИМІТКА: спеціальна письмова політика для просування гендерної рівності у спорті 14% (n=4) - легка атлетика, регбі, стрільба та водне поло.

► Гендерна рівність включена до довгострокових планів 38% (n=11) спортивних федерацій, але лише 14% (n=4) мають політику щодо просування гендерної рівності у спорті. Усі плани дій були запроваджені після 2000 року.

► Федерації легкої атлетики, регбі та водного поло мають як політику, так і включають питання гендерної рівності до своїх загальних довгострокових цілей.

► Гендерна рівність включена до довгострокових планів НОК.

ПРИМІТКА: гендерна рівність у політиці/планах дій національних федерацій з видів спорту (n=4):

- цілі щодо гендерного представництва на керівних посадах 100% (n=4);
- цільові показники гендерного представництва на тренерських посадах 100% (n=4);
- цільові показники гендерного представництва на суддівських посадах 100% (n=4);
- цілі щодо гендерного представництва серед учасників (масовий та/або елітний спорт) 50% (n=2);
- конкретні дії/заходи для запобігання та протидії гендерно зумовленому насильству у спорті 50% (n=2);
- цілі щодо гендерного представництва у змісті комунікаційних матеріалів, вироблених організацією 50% (n=2).

► Серед респондентів, які мають план дій з гендерної рівності, всі чотири мають на меті забезпечення гендерного представництва на керівних, тренерських та суддівських посадах, а дві - на рівні участі (масовий та/або елітний спорт), мають конкретні настанови щодо запобігання та протидії гендерно зумовленому насильству в спорті, а також мають цілі щодо гендерного представництва в комунікаційних матеріалах.

► Три респонденти (75%) виділяють людські ресурси, але жоден (0%) не виділяє кошти на реалізацію політики/плану дій.

- ▶ Три (75%) шукають партнерства/співпраці з іншими зацікавленими сторонами для реалізації політики/плану дій.
- ▶ Двоє респондентів (50%) повідомили, що мають механізм моніторингу та оцінки свого плану дій.

СТРАТЕГІЇ З ГЕНДЕРНОЇ РІВНОСТІ

- ▶ Активні дії: 10% (n=3)
- ▶ Наявність стратегії гендерного мейнстрімінгу: 14% (n=4)
- ▶ 10% спортивних федерацій вживають позитивні дії, а 14% мають стратегію гендерної інтеграції.

ПРИМІТКА: жіночий комітет федерації легкої атлетики підтримує жінок, які завершують спортивну кар'єру, та організовує для них навчання на тренера, якщо вони зацікавлені. Крім того, розробляється проект для жінок-легкоатлеток, щоб підтримати їх фінансово, поки вони перебувають у декретній відпустці з одноразовою виплатою.

ВИСНОВКИ

- ▶ З 2020 року деякі федерації зробили кроки для покращення ситуації з гендерною рівністю в Україні.
- ▶ Питання гендерної рівності включено до довгострокових планів 38% (n=11) спортивних федерацій, але лише 14% (n=4) мають політику просування гендерної рівності.
- ▶ 10% федерацій застосовують заходи позитивної дискримінації, а 14% мають стратегію гендерного мейнстрімінгу. Олімпійський комітет використовує позитивні дії як політику для просування гендерної рівності.
- ▶ Однак лише 14% спортивних федерацій ухвалили політику та/або план дій щодо запобігання та протидії гендерно зумовленому насильству в спорті.
- ▶ Загалом, чоловіки домінують на керівних посадах в українських спортивних організаціях. Жодна (0%) національна спортивна федерація не повідомила про наявність жінки-президента, так само як і Олімпійський та Паралімпійський комітети. Жінки становлять 23% усіх членів правління спортивних федерацій та

Олімпійського і Паралімпійського комітетів, і лише 15% віце-президентів є жінками.

▶ Хоча жінки також недостатньо представлені серед спортивних тренерів - 25%, більше половини опитаних федерацій (55%) мають принаймні одну жінку-тренера елітного рівня.

▶ Що стосується суддівства, картина дещо покращується: жінки становлять третину (31,5%) спортивних функціонерів, які обслуговують елітні ігри.

▶ Що стосується участі жінок та дівчат у спорті, то цей показник становить 15% у всіх видах спорту. У категорії дорослих участь жінок особливо низька і становить лише 11% порівняно з 89% чоловіків.